

М. т. В. Липинський вважав найбільш притаманним нац. особливостям укр. д-ви. На доказ цього він наводив такі аргументи: серед укр. народу були сильні козацькі традиції, у т. ч. і гетьманські; тільки гетьман, стоячи над сусп. верствами, міг би їх об'єднати заради укр. нац. ідеї; тільки гетьманська традиція могла легітимізувати нову владу. (*О. Павліченко*)

МОНДІАЛІЗМ (фр. *le monde* – світ) – ідеологія і політика об'єднання всього людства в єдину д-ву під керівництвом Світ. уряду на федеративній основі. Виділяють такі фази розвитку **М.**: виникнення – після Другої світ. війни; зростання популярності – кінець 1970-х – кінець 1980-х рр.; розквіт – 1990-ті рр.; початок ХХІ ст. – зростання інтересу до **М.**, його переосмислення. Причиною виникнення **М.** є реальні інтеграційні процеси в суч. світі, поява транснац., глобал. проблем, яких не було у попередні часи або вони не були досить масштабними та настільки руйнівними. На думку ідеологів **М.**, наявність таких проблем потребує колект. зусиль, оскільки розв'язати їх неможливо силами нац. д-ви. Проект створення єдиного «уніформного світу» передбачає як необхідну умову відмирання традиц. д-в, націй, культур, релігій. Мета **М.** – «переплавити» всі нації і культури в єдину світ. спільноту, створити нову політ. орг-цію, яка шляхом обмеження нац. суверенітетів буде керувати всім світом. В основу «загальнолюдської цивілізації» мають бути покладені ліберальна ідеологія, ринкова економіка і цінності зах. цивілізації як найбільш ефективної та прогресивної. Витоки **М.** можна знайти в утопічних

ученнях Середньовіччя про Єдине Царство без суперечок і конфліктів, а також в раціоналістичних ученнях Нового часу О. Конта, Г. Лессінга та ін. У ХХ ст. гол. ідеологічним і політ. центром **М.** були США, ідеї мондеалістського проекту активно розроблялись такими орг-ціями, як Рада з міжнар. відносин (створена в 1921 р. банкіром Л. Морганом), Більдергберський клуб на чолі із банкіром Д. Рокфеллером (створений у 1954 р.), «Тристороння комісія», або «Трилатераль» (створена в 1973 р.). Провідними теоретиками **М.** вважаються П. Сорокін, Г. Кіссінджер, Зб. Бжезінський, Дж. Болл, М. Мандельбаум, Ж. Атталі, Ф. Фукуяма, К. Санторо та ін. Мондіалістський проект формування планетарного сусп-ва не був однорідним: у 1950–60-ті рр. однією із версій **М.** була теорія конвергенції (Дж. Гелбрейт, У. Ростю, П. Сорокін та ін.), яка розробляла методи створення нової культ.-ідеолог. цивілізації на основі зближення капіталістичної та соціалістичної систем; у 90-ті рр. ХХ ст. оформлюється версія Ф. Фукуями (неомондіалізм), яка відстоювала створення нового планетарного порядку на основі універсалізації атлантичної системи та поширення її на всі регіони світу; «геоекон.» версія **М.** Ж. Атталі, який заперечує гуманіст. цінності (майбутній порядок – це світ грошей), ігнорує народи, їх історію, культ. традиції, оскільки базовим для буття людства є суто екон. фактор. На його думку, всі регіони світу переорганізуються навколо найбільш розвинених екон. центрів (зокрема, це об'єднана Європа, північна Америка, Сінгапур, Тайвань тощо); посткатастрофічна версія **М.** К. Санторо. Згідно з його концепцією оптимістичні прогнози **М.** ХХ ст.

не виправдались. Сьогодні світ розвивається за таким сценарієм: ослаблення існуючих міжнар. ін-тів (ООН, ЮНЕСКО та ін.); наростання націоналістичних тенденцій в більшості країн; розпад існуючих д-в; необхідність створення Світ. уряду і планетарної д-ви через реальну загрозу планетарного хаосу. (О. Стасевська)

МОНІТОРИНГ ПОЛІТИЧНИЙ

(англ. *monitor* – контролювати, перевіряти) – спец. організована і постійно діюча система спостереження, збору та поширення інформації за станом політ. об'єктів, явищ, процесів із метою їх оцінювання, контролю, прогнозування. Об'єкти **М. п.** – політ. процеси та події (виборчі кампанії, політ. конфлікти тощо), діяльність політ. партій, рухів, їхніх лідерів та ін. Під час проведення **М. п.**, окрім спостереження, використовують широке коло методів соціол. досліджень – інтерв'ю, анкетування, експертні оцінки, аналіз документальних джерел, вивчення матеріалів преси, контент-аналіз осн. політ. документів, виступів лідерів, вивчення політ. біографій, кейс-стаді. Можливості **М. п.** значно розширюються при використанні комп'ютерних технологій, у т. ч. для систематизації, опрацювання інформації та створення баз даних.

М. п. здійснюється поетапно. Спочатку формулюють проблемну ситуацію, обирають об'єкт і предмет **М. п.**, уточнюють цілі й завдання, визначають хронологічні межі відстежування, формулюють гіпотезу дослідження, яка потребує відповідного емпіричного матеріалу для порівн. аналізу, і відкидає другорядну, опосередковану інформацію. Розробляють стратегічний план

дослідження. Далі визначають і класифікують джерела отримання інформації, методи її систематизації й опрацювання. Велике значення має вибір оптим. варіанта форми, змісту та періодичності підсумкових матеріалів.

До **М. п.** висувають такі вимоги: достовірність – використання інформ. даних та системи моніторингових показників (індикаторів), що найповніше і найдостовірніше характеризують досліджуване явище; оперативність – орієнтація на скорочення часу збору й опрацювання інформації з метою можливості прийняття екстрених управл. рішень, коли того потребує ситуація; систематичність – здійснення **М. п.** упродовж більш-менш тривалого терміну з певними інтервалами збору інформації. Щодо стратегічного планування тривалість **М. п.** повинна перевищувати період, на який розроблено стратегію, оскільки до завдання **М. п.** входить не лише поточне спостереження й оцінка реалізації стратегії, а й оцінка результативності досягнення стратегічних цілей і виявлення нових проблем стратегічного хар-ру; комплексність – одночасне відстеження динаміки показників, котрі характеризують різні боки розвитку об'єкта (можливий і моніторинг кожного окремо взятого показника, і зведення їх до інтегрального показника, що дає змогу розглянути процес реалізації стратегії загалом), незалежність і об'єктивність.

Система **М. п.** не повинна залежати від суб'єктивних чинників, у вигляді яких можна розглядати політ. інтереси, оскільки в ін. випадку не виконується вимога об'єктивності й достовірності. Принципи ведення **М. п.** – цілеспрямованість, комплексність оцінки, принци-

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Харківська асоціація політологів

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Харків
«Право»
2015

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2
П50

*За планом науково-дослідних робіт
Міністерства освіти і науки України 2013–2015 рр.*

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 6 від 20 лютого 2015 р.)*

Рецензенти:

В. М. Бебик – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Університету «Україна», Голова Всеукраїнської асоціації політичних наук;

В. Д. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України;

В. Ф. Смолянюк – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана

Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. По-
П50 грібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

ISBN 978-966-458-848-2

Політологічний енциклопедичний словник охопив аналіз основних категорій політичної науки. Основний зміст словника розкриває сутність, поняття, цінності та значення політики, її ролі в житті особи та суспільства, нації і держави, у долі народів і людства загалом. Призначення Словника – сприяти формуванню нової політичної культури українського суспільства, що орієнтована на ідеї демократії, свободи і європейські цінності. У Словнику розглянуто понад 600 найважливіших понять політології.

Для науковців, політичних діячів, викладачів, аспірантів, студентів ВНЗ, а також усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою.

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2

ISBN 978-966-458-848-2

© Герасіна Л. М., Погрібна В. Л., Полі-
щук І. О. та ін., укладання, 2015
© Видавництво «Право», 2015

Науково-довідкове видання

**Політологічний
енциклопедичний
словник**

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Редактор *С. А. Пашинська*
Коректор *Н. Ю. Шестьора*
Комп'ютерна верстка *О. І. Сенько*

Підписано до друку з оригінал-макета 03.11.2015.
Формат 70×100 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 65,8. Обл.-вид. арк. 61,9. Вид. № 1271.
Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Леонов
Тел. (057) 717-28-80